

Nové způsoby čtení lze hledat u všech děl, říká laureátka Iberoamerické ceny

Zástupci diplomatických misí iberoamerických zemí akreditovaných v České republice letos udělili po dvaadvacáté tzv. Iberoamerickou cenu. Porota složená z nejvyšších zástupců velvyslanectví Argentiny, Brazílie, Chile, Kuby, Mexika, Peru, Portugalska, Španělska a Venezuely vybírala z 19 přihlášených textů zaměřených na problematiku latinskoamerických zemí a zemí Pyrenejského poloostrova. Nejvyšší ocenění Premio Iberoamericano získala práce studentky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy Pavlíny Juračkové „*Sedm knih o Dianě od Jorgeho de Montemayora – Od pastýřského románu k mystice*“. Slavnostní vyhlášení se uskutečnilo v dubnu.

Na základě čeho jste se rozhodla pro toto téma?

V rámci grantu *Svět dona Quijota*, který vzniká při Ústavu románských studií FF UK, jsem se věnovala odkazu pastýřského románu v Cervantesově *Donu Quijotovi*. Touto cestou jsem se dostala k Montemayorově knize *Los siete libros de la Diana*. V zimním semestru 2016 jsem pak přes program Erasmus studovala na Universidad Complutense de Madrid, kde se mi naskytla příležitost zabývat se hlouběji španělskou literaturou 16. století, to mě opět přivedlo k *Dianě*. Začala jsem se zajímat nejen o text díla, ale převážně o dobový kontext a okolnosti vzniku díla, až se téma postupně začalo rýsovat. Velkým pomocníkem se mi stala také Národní knihovna v Madridu, v níž jsem měla možnost nahlédnout do nejstarších dochovaných vydání *Diany*.

Jaké místo v románské literatuře zaujímá Jorge de Montemayor?

Nevím, jaké místo zaujímá obecně v románské literatuře, ale

řekla bych, že v rámci španělské literatury má vcelku neměnné místo ve srovnání se známějšími díly, pro které se hledají stále nové a nové interpretace. Literární historie vytvořila označení pastýřský román, do něhož napasovala také Montemayorovu *Dianu*. Obecně o pastýřském románu postupně vzniklo celkem dost článků a studií, které se však často opakují a působí spíše jako resumé a konstatování literární produkce zmíněného žánru ve 2. polovině 16. století. Až v roce 2009 publikovala barcelonská hispanistka María Dolores Esteva de Llobet knihu o Montemayorově životě a díle, kde se ale zaměřila převážně na dílo před *Dianou*. Obecně asi mohu říct, že Montemayor své místo ve španělské literatuře má z hlediska literární historie a vývoje žánrů, ale z pohledu nových interpretací zatím bohužel zůstává na okraji badatelského zájmu.

Ve své práci vycházíte z myšlenky Juana Goytisola, že u literárních textů je důležité hledat vždy nové způsoby interpretace. Jakým způsobem se vaše interpretace díla odlišovala od těch dosavadních?

Goytisolovo dílo celkově vnímám jako pokus o nové čtení časem zaběhnutých stereotypů a představ o španělské identitě. Jeho knihy jsou provokativní a Goytisolův vztah ke Španělsku značně problematický. Významná portorická hispanistka Luce López-Baralt vystihuje Goytisolův vztah ke Španělsku jako amor-odio (láska-nenávist). Goytisolovu představu o novém čtení (slovy Seymoura Chatmana je známá jako přečtení, nikoli čtení děl) jsem se pokusila uplatnit při interpretaci Montemayorovy *Diany*. S tím souvisela také volba metodologie. Místo strukturalistického přístupu k dílu jsem se více zabývala historií, částečně také formátem knihy a dopadem na významové uchopení díla. Dosavadní interpretace spojené s žánrovým zaškatulkováním jsem se snažila překročit a položit si otázku, co se skrývá pod nálepkou pastýřský román. Podle mého názoru nejde v případě Montemayora o pouhé imitování italských vlivů, ale spíše o strategické využití pastýřské tematiky, která však

odkazuje obdobně jako v případě poetiky Svatého Jana od Kříže k něčemu vyššímu. V kontextu Montemayorova života, španělské inkvizice a problematiky knihtisku se pro mě dílo otevřelo mnohem více než v případě pouhého hledání estetických kritérií vedoucích k tzv. žánru pastýřského románu.

Myslíte, že tyto nové způsoby lze hledat i u kanonizovaných děl, která už jsou zatížena velkým množstvím interpretací? (V české literatuře např. Máj, Kytice, Babička apod.)

Rozhodně ano. Myslím, že nové způsoby čtení lze hledat u všech děl. Záleží na tom, jaký úhel pohledu a metodologii si zvolíme. Mohu se zabývat například *Babičkou* Boženy Němcové z mé časové a prostorové perspektivy, nebo mě může zajímat recepce *Babičky* v nějakém konkrétním období atd. Proč ne?

Jakým směrem se bude ubírat váš další výzkum?

V diplomové práci bych se ráda zabývala hlubším rozborem *Los siete libros de la Diana* v kontextu celého Montemayorova díla. Pokusila bych se zodpovědět otázky, které jsem v rámci soutěžního příspěvku pouze naznačila jako možnou cestu interpretace, a zároveň bych lépe propracovala metodologii práce. Nové uchopení tzv. pastýřského románu by mohlo posloužit také k novému čtení například Cervantesova díla. V první části z roku 1605 se při třídění knihovny dona Quijota mimo známější rytířské romány diskutuje také o pastýřských knihách a pohled na ně není rozhodně jednoznačný. Napříč oběma díly *Dona Quijota* se ve větší (jednotlivé kapitoly, příběhy) či menší (dílčí motivy) míře setkáváme s pastýřskou tematikou, k níž se Cervantes také v kontextu ostatních svých děl stále vracel. Tímto směrem bych se nadále ráda ubírala.

rozhovor vedla Šárka Kadavá

související:

Studentka UK Pavlína Juračková získala prestižní Iberoamerickou cenu [iforum.cuni.cz, 4. dubna 2017]